Ἔτος ΙΑ'. Ἐν Ἀθήναις 11 Ὀκτωβρίου 1901 Ἀριθ. 198

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΕΜΠΤΗΝ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ 12 ΜΗΝΩΝ
Ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου ἢ 1 Ἰουλίου
Ἐσωτερικοῦ δρ. 6. — Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. 8.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
ΜΙΧ. Ι. ΓΑΛΑΝΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ
«Ἀναπλάσεως» καὶ ἐκδόσεως τοῦ Χρυσοστόμου
ὁδὸς Φλέσσα, 5, παρὰ τὴν Ἱερὰν Σύνοδον.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ποῖοι καὶ ἀπὸ ποῦ πρέπει νὰ ἀρχίσουν τὴν διόρθωσιν τοῦ κατωτέρου κλήρου μας. — Τὰ διὰ τῶν σκαφάνδρων ἐγκλήματα κατὰ τῆς ὑγείας, τῆς ζωῆς, τῆς ἠθικῆς. — Αἱ Ἀργαί, ἤτοι αἱ κύριαι διδασκαλίαι, ἐφ' ὧν τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας στηρίζεται, ὑπὸ Δ. Ζωμπολίδου.— Ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπη Δ'., ὑπὸ Ἀθανασίου Δ. Πάλλη. — Τὰ πρὸς τοὺς ἕλλους αἰσθήματα ἡμῶν, ἐκ τοῦ γαλιλοῦ, κατὰ μετάφρασιν τοῦ Σεβ. Ἐπισκόπου Κεφαλληνίας κ. Δαμασκηνοῦ Πολυδώρου — Ἐκ τῶν τοῦ Χρυσοστόμου.—Ὠφέλιμοι σκέψεις — Ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

ΠΟΙΟΙ ΚΑΙ ΑΠΟ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΡΧΙΣΟΥΝ ΤΗΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΝ ΤΟΥ ΚΑΤΩΤΕΡΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΜΑΣ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Ὁ ὑπὲρ βελτιώσεως τοῦ κατωτέρου ἡμῶν κλήρου νόμος δὲν πρέπει νὰ ἐπιζητηθῇ ἀμέσως πλήρης· τοῦτο δέ, πρὸς ἀποφυγὴν χρονοτριβῆς ἀπεράντου καὶ διαφωνιῶν σφοδρῶν, δυναμένων νὰ ματαιώσωσι καὶ πᾶσαν ἀρχὴν ἐπιλύσεως. Οὕτως, ἡ σύστασις ἱερατικῶν σχολῶν, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐπιζητηθῇ τάξεώς τινος ἱερέων ἡ μόρφωσις, καὶ ἡ ὀργάνωσις καὶ λειτουργία Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου, ἐξ οὗ τοῦ Κλήρου ἡ συντήρησις, δέον νὰ ἐπιταχθῶσι δι' ἐποχὴν ἄλλην· διότι περὶ αὐτὰ δὲν εἶνε εὔκολος ἡ ἐπίτευξις κοινῆς γνώμης καὶ συμφωνίας. Διὰ τὰς ἱδρυθησομένας ἱερατικὰς σχολὰς θὰ προβληθῶσι διάφορα συστήματα, ἀπαιτοῦντα μακρὰν συζήτησιν, ἄρα καὶ πολὺν χρόνον, αἱ δὲ Κυβερνήσεις δὲν εἶνε εὐδιάθετοι νὰ ἐπιμένωσιν ὑπὲρ νομοσχεδίων, δυναμένων διὰ τῆς κωλυσιεργίας τῶν ἀντιπολιτευομένων, νὰ πολλαπλασιάσωσι τὰς δυσκολίας τῆς ψηφίσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἡ ἱδρυσις, ἀφ' ἑτέρου, Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου, μέλλουσα ν' ἀπαιτήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ εἰς ἄλλας χρήσεις καταναλωθέντα χρήματα τῶν διαλυθεισῶν Μονῶν, καὶ νὰ διοχετεύσῃ εἰς αὐτὸ τὸ πλεῖστον τῶν προσόδων τῶν ὑφιστα-μένων Μονῶν, αἵτινες ἤδη διοχετεύονται ὑπὸ παντοίας μορφὰς εἰς τὰ βαλάντια, τὰς ἀποθήκας, τὰ μαγειρεῖα, καὶ τὰς γαστέρας ὀλίγων καλογήρων καὶ πλειόνων πολιτικῶν, κατ' ἀνάγκην θὰ ἀπαντήσῃ ἄλλα προσκόμματα. Διότι θὰ ἐξεγείρῃ, ἐκτὸς τῶν ἀντιτιθεμένων δοξασιῶν διὰ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ Ταμείου, καὶ ποικίλα συμφέροντα, ἑπομένως δὲ καὶ μηχανορραφίας καὶ ἀντιδράσεις τῶν παρασκηνίων, αἵτινες ἢ δὲν θὰ ἐπιτρέψωσι τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ σχετικοῦ νομοσχεδίου, ἢ θὰ παρακρατήσωσιν αὐτὸ ἐπ' ἀόριστον διὰ τῆς δεδοκιμασμένως ἀποτελεσματικῆς μεθόδου τῶν ἐπιτροπῶν.

Ἄλλως τε ἀρχὴ βελτιώσεως τοῦ κατωτέρου κλήρου παρ' ἡμῖν εἶνε κατ' ἀνάγκην ἡ ἐλάττωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἱερέων, ὧν ὁ σημερινὸς πλεονασμὸς καθιστᾷ περιττὴν ἐπί τινα τουλάχιστον ἔτη τὴν ἵδρυσιν ἱερατικῶν σχολῶν, ἀδύνατον δὲ τὴν μισθοδοσίαν των ἐξ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου. Κατὰ τοὺς πιθανωτέρους ὑπολογισμοὺς ὁ νῦν πληθυσμὸς τῶν ἱερέων μας εἶνε ἄνω τῶν ἓξ (6) χιλιάδων, ἐνῷ τέσσαρες χιλιάδες τὸ πολὺ δύνανται νὰ ἐπαρκῶσιν εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ θρησκευτικὰς ἀνάγκας τῶν ἐνοριῶν. Πρέπει λοιπὸν νὰ λείψωσιν αἱ δύο χιλιάδες τῶν ὑπεραρίθμων, διὰ νὰ γείνῃ σκόπιμος ἡ ἵδρυσις ἱερατικῶν σχολῶν πρὸς καταρτισμὸν νέων ἱερέων, ἀντικαθιστώντων τοὺς μέλλοντας νὰ ἐκλείπωσιν ἐκ τοῦ κανονικοῦ ἀριθμοῦ τῶν τεσσάρων χιλιάδων· καὶ τότε μόνον δύνκται νὰ ὑποστηριχθῇ καὶ ἡ ἐκ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ταμείου μισθοδοσία τῶν ἱερέων, διότι ἤδη θὰ ἀντιταχθῇ ὅτι ἡ Κυβέρνησις δὲν εἶνε ὑποχρεωμένη νὰ φροντίζῃ περὶ μισθοδοσίας ἱερέων, οἱ ὁποῖοι παρήχθησαν κατὰ πλεονασμὸν ἐκ τῆς παρεξηγήσεως ἀρχιερέων, οἵτινες ἐνόμισαν ὅτι τὸ θεῖον πρόσταγμα: «Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν» ἐλέχθη διὰ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ἱερέων καὶ διακόνων.

Ὁ πρῶτος λοιπὸν νόμος περὶ βελτιώσεως τοῦ κατωτέρου κλήρου δέον νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν νέων χειροτονιῶν ἐπὶ ὡρισμένον χρόνον, εἰς τὴν διὰ μεταθέσεως ὑπεραριθμῶν πλήρωσιν κενουμένων θέσεων ἀπαραιτήτου ἀνάγκης, καὶ εἰς τὴν λῆψιν μέτρων διευκολυνόντων τὸν ταχύτερον

περιορισμόν τῶν ἱερέων εἰς τὸν ἀριθμόν τῶν τεσσάρων χιλιάδων. Διότι τὸ νὰ ἐκλείψωσιν ὑπὲρ τὰς δύο χιλιάδας ὑπεραρίθμων ἱερέων ἐν διαστήματι 10 ἢ 15 ἐτῶν δὲν εἶνε ἔργον εὐκολοκατόρθωτον, ἂν πᾶσα ἡ φροντὶς ἀφεθῇ εἰς τὸν θάνατον, γνωστοῦ ὄντος ὅτι τὸ δρέπανόν του ἔχει περισσότερον θάρρος ἀπέναντι τῶν βασιλέων, παρὰ ἀπέναντι τῶν ἱερέων. Σπουδαίως δὲ θὰ ἐξυπηρέτει εἰς τὴν ταχυτέραν ἔκλειψιν τῶν ὑπεραρίθμων ἐν τῷ ἐνοριακῷ κλήρῳ, διάταξις τοῦ ψηφισθησομένου Νόμου, ἐπιβάλλουσα ἐπὶ ποινῇ αἰσθητῇ τὴν τήρησιν τῶν ἱερῶν Κανόνων τῶν διακελευόντων, ὅτι ἱερομόναχοι δὲν δύνανται νὰ μένωσιν εἰς τὰς πόλεις, παρεκτὸς ἐκτάκτου εὐλόγου ἀνάγκης, ἀλλ' ὀφείλουσι νὰ ἦνε περιωρισμένοι εἰς τὰς Μονάς των. Ἐν Ῥωσσίᾳ οὐδεὶς ἱερομόναχος ἐφημερεύει εἰς ἐνορίαν· παρ' ἡμῖν οἱ ἱερομόναχοι ἐκτοπίζουσιν ἐνίοτε τοὺς οἰκογενειάρχας ἱερεῖς. Ὁ Νόμος λοιπόν, ὅστις θὰ προενόει περὶ ἐλαττώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου εἰς κανονικὸν ἀριθμόν, θὰ διηυκόλυνε σπουδαίως τὸν σκοπόν του, ἐμποδίζων τὴν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐφημερείαν ἱερομονάχων· μόνον δὲ διὰ τοὺς ἐξ αὐτῶν εὐδοκίμους περὶ τὸ κηρύττειν ἠδύνατο νὰ γείνῃ ἐξαίρεσις, ἢ νὰ ληφθῇ ἄλλη τις πρόνοια, διὰ διορισμοῦ των εἰς δημοτικοὺς ἢ ἐπαρχιακοὺς ἱεροκήρυκας, ἢ βοηθοὺς καὶ γραμματεῖς τῶν κατὰ τόπους ἀρχιερέων.

Ἡ ἀπαγόρευσις χειροτονιῶν δὲν θὰ ἐπεκτείνηται βεβαίως εἰς τοὺς πτυχιούχους τῆς Ῥιζαρείου, ἢ τῆς ἐν Ἀθήναις Θεολογικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Σχολῆς, ἐλευθέρα δὲ δέον νὰ ἦνε ἡ χειροτονία καὶ τῶν φερόντων πτυχίον ἐκ τινος τῶν ἐν Τουρκίᾳ ἢ ἀλλαχοῦ ὁμοδόξων Θεολογικῶν Σχολῶν. Ἀλλὰ πάντες οὗτοι δέον νὰ ὑποχρεωθῶσι διὰ τοῦ Νόμου, ὅπως κηρύττωσιν ἐν τῇ ἐνορίᾳ των καθ' ἑκάστην Κυριακὴν καὶ ἑορτὴν ἐπίσημον, παυόμενοι ἐν παραλείψει τοῦ καθήκοντος αὐτῶν τούτου.

Ὁ Νόμος δέον νὰ προνοήσῃ καὶ περὶ τῆς πρεπούσης ἀναλογίας ἱερέων καὶ ἐνοριῶν οὕτως, ὥστε ἐν τῇ προϊούσῃ ἐλαττώσει τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἱερέων ν' ἀναλογῇ εἰς ἱερεὺς ἐπὶ διακοσίων πεντήκοντα τοὐλάχιστον οἰκογενειῶν, ἐξαιρουμένων κατ' ἀνάγκην τῶν χωρίων, δεύτερος δὲ ἱερεὺς νὰ προσλαμβάνηται, ὅταν ὁ ἀριθμὸς τῶν οἰκογενειῶν ἤθελεν ὑπερβῇ τὰς τριακοσίας πεντήκοντα οἰκογενείας. Διὰ τῆς τοιαύτης ἀναλογίας καὶ αὐταὶ αἱ ἐνορίαι θὰ ἠδύνατο νὰ συντηρήσωσι τοὺς ἱερεῖς των ἐν ᾗ περιπτώσει ἤθελε κατισχύσει ἡ γνώμη τῶν φρονούντων, ὅτι τὸ ἱερατεῖον θέλει κερδήσει εἰς ζῆλον καὶ εἰς ἀρετήν, ἂν ἡ συντήρησίς του διακανονισθῇ ἐκ τῶν εἰσφορῶν τῶν ἐνοριῶν, μετεχουσῶν κατὰ τρόπον εὔλογον καὶ προσήκοντα καὶ εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐφημερίων.

Νομίζω ὅτι ἡ ψήφισις τοιούτου νόμου δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἄνευ ἀντιδράσεων, διότι ἡ κοινὴ συνείδησις ὁμοφώνως θ' ἀποδεχθῇ αὐτόν, ἡ δὲ ἱερὰ Σύνοδος δὲν θὰ εὕρῃ διαφωνοῦσαν τὴν Κυβέρνησιν, ἂν ἀναλάβῃ παρ' αὐτῇ τὴν εἰσήγησιν τοιούτου νομοσχεδίου. Δὲν γνωρίζω, ἂν τὸ ἀπὸ τῶν στηλῶν τούτων προτεινόμενον θεωρῆται ἀτελὴς καὶ ἀνεπαρκὴς λύσις τοῦ περὶ τοῦ κατωτέρω ἡμῶν κλήρου ζητήματος· ἀσφαλῶς ὅμως γνωρίζω, ὅτι πᾶσα ὁμοῦ ἡ λύσις, ἀναβληθεῖσα ἤδη ἐπὶ ἱκανὰς δεκαετηρίδας, δύνατκι ν' ἀναβληθῇ ἀκόμη ἐπὶ πλείονας, καὶ ὅτι, κατὰ τὴν πληροφορίαν τῆς πείρας, καὶ εἰς ἄλλους ἀγῶνας ἡ εὐόδωσις ἐγένετο διὰ τῆς συνετῆς καὶ μεθοδικῆς ἐκείνης στρατηγικῆς, ἥτις ἱκανοποιεῖται καὶ διὰ τῶν τμηματικῶν ἐπιτυχιῶν, καὶ, ἀρκουμένη σήμερον εἰς τὰ ὀλίγα, κατακτᾷ αὔριον περισσότερα, ἵνα μίαν ἡμέραν ἐπιτύχῃ τὸ πᾶν.

ΤΑ ΔΙΑ ΤΩΝ ΣΚΑΦΑΝΔΡΩΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ

ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ, ΤΗΣ ΖΩΗΣ, ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ

Ἐκ πρώτης ὄψεως θὰ φανῇ ἴσως παράδοξον εἰς τοὺς ἀγνοοῦντας τὰ πράγματα πῶς περιοδικὸν τοῦ προορισμοῦ τῆς «Ἀναπλάσεως» ἐπανέρχεται, τρίτην ταύτην φορὰν, εἰς τὸ ζήτημα τῶν σκαφάνδρων, τῆς ἀπαγορεύσεως δηλαδὴ τῆς ἁλιείας τῶν σπόγγων διὰ τῶν λεγομένων ἐν τῷ σπογγαλιευτικῷ κόσμῳ μηχανῶν. Ἀλλ' ἀπορία δὲν ὑπάρχει διὰ τοὺς γνωρίζοντας, ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις τῶν σπογγαλιευτικῶν μηχανῶν ἐπιβάλλεται ὄχι μόνον πρὸς συντήρησιν τοῦ εἴδους τῶν σπόγγων καὶ τῆς μετ' αὐτῶν συνδεομένης βιομηχανίας, ἀλλὰ καὶ διὰ προστασίαν τῆς δημοσίας καὶ οἰκογενειακῆς ὑγείας, ζωῆς καὶ ἠθικῆς.

Εἶνε βεβαιωμένον, ὅτι ἡ διὰ σκαφάνδρων σπογγαλιεία φέρει εἰς τοὺς δύτας βαρυτέραν ἢ ἐλαφροτέραν παράλυσιν τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἐπηρεάζουσαν κατ' ἀνάγκην ἐπιβλαβῶς καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεννώμενα τέκνα. Ἰδοὺ ἐντεῦθεν ἡ ἐκ τῶν σκαφάνδρων φθορὰ τῆς δημοσίου καὶ οἰκογενειακῆς ὑγείας.

Εἶνε βεβαιωμένον, δεύτερον, ὅτι ἡ διὰ σκαφάνδρων σπογγαλιεία, σαρώνουσα ὁλονὲν τὸν βυθὸν τῶν θαλασσῶν καὶ ἐνασκουμένη ἀπὸ ἐτῶν κατ' ἀνάγκην εἰς βάθη ἐπικίνδυνα, πολλαπλασιάζει θλιβερῶς ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος τοὺς ἐξ ἀσφυξίας θανάτους τῶν δυτῶν. Οὕτως ἐγράφη πρό τινος, ὅτι τὸ λῆξαν θέρος ἠρίθμησε τοιαῦτα θύματα **διακόσια**, οὐδεμίᾳ δ' ἀμφιβολίᾳ, ὅτι, προϊόντος τοῦ χρόνου, οἱ διὰ τῶν σκαφάνδρων ὄχι πλέον θάνατοι, ἀλλὰ φόνοι θὰ ἀνέρχωνται ἁλματωδῶς.

Ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως εἶνε, τρίτον, ὅτι ἡ διὰ τῶν σκαφάνδρων σπογγαλιεία διαφθείρει ἀφορήτως τὰ δημόσια ἤθη. Διότι οἱ μὲν διευθύνοντες αὐτὰ σκληρύνονται, καὶ ὠθοῦνται εἰς τὴν ὠμότητα, τὴν ἀπανθρωπίαν, τὸ ἔγκλημα. Ἐκ τῶν δυτῶν, τοὺς ὁποίους προσλαμβάνουσιν, εἷς, δύο, τρεῖς πρέπει πολλάκις νὰ εὕρωσιν ἐν ἑκάστῳ πλοίῳ τὸν θάνατον, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ ταξείδιον, φυσικώτατον δὲ θεωρεῖ ὁ πλοίαρχος τὸ ὅτι καταβιβάζεται εἰς βάθη ἄνω τῶν τριάκοντα ὀργυιῶν δύτης, ὅστις πιθανώτατα θὰ εὕρῃ τὸν θάνατον ἐν τῷ αὐτῷ μηχανήματι, ἀπὸ τοῦ ὁποίου, πρό τινων ἡμερῶν, ἤ, τὴν πρωΐαν ἀκόμη, ἐξέβαλε νεκροὺς ἕνα ἢ δύο ἄλλους. Οἱ δύται ἀφ' ἑτέρου, οἱ ἐργαζόμενοι διὰ τῶν σπογγυλιευτικῶν μηχανῶν, ἀέπουσιν, ἐκτὸς ὀλίγων ἐξαιρέσεων, μετὰ μανίας ἀκατασχέτου, εἰς τὴν σπατάλην, τὴν ἀσωτείαν, καὶ τὴν ἀκατάπαυστον μέθην. Οἱ συχνοὶ καὶ βαρύτατοι κίνδυνοι τοῦ ἐπαγγέλματός των αἴρουσιν ἀπ' αὐτῶν πᾶσαν ἡσυχίαν πνεύματος καὶ καρδίας, ἐντεῦθεν δὲ ἐπιζητοῦσι τὴν λήθην καὶ τῶν φόβων τὴν κατάπαυσιν εἰς τὸν οἶνον, τὰ οἰνοπνεύματα, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἀσωτείας βεβιασμένην καὶ ὀλεθρίαν εὐθυμίαν. Ἐν Εὐρώπῃ λαμβάνεται τόση μέριμνα κατὰ τῆς πληγῆς τοῦ ἀλκοολισμοῦ. Οἱ ἐν τοῖς ναυτικοῖς ἡμῶν πληθυσμοῖς ἐργαζόμενοι ὡς δύται διὰ σπογγαλιευτικῶν μηχανῶν, ἀκαταπαύστως σχεδὸν κραιπαλῶντες καὶ ἀσωτεύοντες, ἀποτελοῦσιν ἀληθῆ λύμην τῆς δημοσίας καὶ οἰκογενειακῆς ὑγείας, ζωῆς καὶ ἠθικῆς, ἕκαστος δὲ πλέον δύναται νὰ φαντασθῇ τὴν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ θέσιν τῶν ἀνθρώπων τούτων, οἵτινες ἐμφανίζονται πρὸ τῶν γυναικῶν των καὶ τῶν τέκνων των σχεδὸν πάντοτε ἐν κραιπάλῃ, ἀπυθνήσκοντες δέ, δὲν καταλείπουσιν οὐδὲ τὰ ἔξοδα ἑνὸς μνημοσύνου των.

Κατόπιν τούτων εἶνε ἀνάγκη ἄρά γε νὰ καταδειχθῇ, ὅτι τὸ ζήτημα τῆς καταργήσεως τῶν σπογγαλιευτικῶν μηχανῶν δὲν εἶνε ἁπλῶς οἰκονομικὸν καὶ βιομηχανικόν, ἀλλὰ καὶ ζήτημα τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς, τῆς ἀπαγορευούσης τὰ κατὰ τῆς ὑγείας, τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἠθικῆς ἐγκλήματα; Τὸ δὲ ἐνδιαφέρον τοῦ ζητήματος εἶνε τόσῳ σπουδαιότερον, καθόσον ἡ ἐκ τῶν σκαφάνδρων ποικίλη βλάβη λυμαίνεται πλείστας νήσους, μυριάδες δὲ ψυχῶν εἶνε τὰ θύματα αὐτῆς.

Ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία δὲν ἔχει ἀποκλειστικὸν σκοπὸν τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ λειτουργικοῦ μέρους, τὴν περιφρούρησιν τοῦ δόγματος καὶ τὴν θεωρητικὴν ἀνάπτυξιν τῆς εὐαγγελικῆς ἠθικῆς. Ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ ἐνδιαφέρηται καὶ διὰ τὰς συνθήκας καὶ τὸν τρόπον τοῦ βίου τῶν πιστευόντων πληθυσμῶν, ὅπως ὑπαβοηθῇ πάν ὅ,τι δύναται νὰ προαγάγῃ τὴν χριστιανικὴν αὐτῶν ζωὴν καὶ νὰ τὴν ἐλευθερώνῃ ἀπὸ τῶν ἐπιπροσθούντων πειρασμῶν, σκανδάλων, ἐμποδίων· ἡ ὑποχρέωσις δὲ αὕτη τῆς Ἐκκλησίας συμπεριλαμβάνει καὶ τοὺς τεταγμένους εἰς ἐπικουρίαν τοῦ ἔργου αὐτῆς, ἑπομένως καὶ τοὺς ἀγωνιζομένους διὰ τοῦ τύπου κατὰ τῶν βιοτικῶν ἐκείνων ὅρων, οἵτινες, ἀπομακρύνοντες ἀπὸ τῆς εὐσεβείας, τῆς σωφροσύνης, τῆς ἐγκρατείας, τῆς ἀγάπης, τῆς φιλαδελφίας, ἀποτελοῦσι πρόσκομμα εἰς τὴν κατίσχυσιν τῆς χριστιανικῆς ζωῆς.

Ἐντεῦθεν ἡ «Ἀνάπλασις» προθύμως παραχωρεῖ καὶ αὖθις τὰς στήλας της εἰς τὸν κ. Κάρολον Φλέγελ, θέλοντα νὰ διαφωτίσῃ τὸ Κοινόν, καὶ τοὺς ἐθύνοντας τὰς Ἐκκλησίας καὶ τὰς ἐνδιαφερομένας κυβερνήσεις περὶ τοῦ ζητήματος τῆς διὰ σκαφάνδρων σπογγαλιείας. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐτέθη ἤδη ἐπὶ τάπητος, ἡ δὲ ἀρχὴ τῆς λύσεως ἐπετεύχθη. Ἀλλ' ἡ ὁριστικὴ καὶ γενικὴ λύσις ἀνάγκη νὰ ἐπισπευσθῇ, διάφορα δὲ γεγονότα πείθουσιν, ὅτι δὲν ἀπέχομεν πολὺ ἀπ' αὐτῆς. Ὁ κ. Φλέγελ, μὲ τὸ ἐφάδιον τοῦ χριστιανικοῦ καὶ φιλανθρώπου αὐτοῦ ζήλου, ἐπιτυχὼν ἤδη τὴν κατάργησιν τῆς διὰ μηχανῶν σπογγαλιείας ἐν ταῖς θαλάσσαις τῆς Σάμου, τῆς Κρήτης, τῆς Κύπρου, μεταβὰς πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν πρό τινων μηνῶν εἰς Ῥώμην, ἤδη δὲ εἰς Αἴγυπτον, καὶ μέλλων νὰ παραστῇ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατὰ τὸν προσεχῆ Μάρτιον ἐν τῷ ἐν Πετρουπόλει συγκροτηθησομένῳ Διεθνεῖ Συνεδρίῳ Ἁλιείας καὶ Ἰχθυοτροφίας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Α. Α. Ὑψηλότητος τοῦ Μεγάλου Δουκὸς Σεργίου, φρονεῖ ὅτι τὸ φιλάνθρωπον καὶ χριστιανικώτατον ἔργον του θὰ ἔχῃ μείζονας τὰς ἐλπίδας τῆς ἐπιτυχίας, ἂν διὰ τῆς «Ἀναπλάσεως» συνηγορήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἡ «Ἀνάπλασις», συμμεριζομένη τοὺς πόθους του, ἐπαινοῦσα τὸν ζῆλόν του, θαυμάζουσα ἐν αὐτῷ δύναμιν χριστιανικὴν πολιτιμοτάτην, ὄχι λόγων, ἀλλ' ἔργων, ἔργων δὲ κατορθουμένων διὰ πενιχροτάτων πόρων, δι' ἀνυπερβλήτου ὀλιγαρκείας καὶ ἀφιλοκερδείας, καὶ διὰ μεγίστης ἀγάπης ὑπὲρ τοῦ πλησίον καὶ πεποιθήσεως πρὸς τὴν ἐκ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ βοήθειαν, τῷ ἀνοίγει ὑπὲρ τοῦ ἁγίου σκοποῦ του τὰς στήλας της, ὅπως τὸν ὑποβοηθήσῃ εἰς ἀγῶνα ὑπὲρ συντηρήσεως, ὑγείας, ζωῆς καὶ ἠθικῆς τῶν πληθυσμῶν ἐκείνων, οὓς ἡ διὰ σκαφάνδρων σπογγαλιεία ὠθεῖ εἰς φθορὰν καὶ καταστροφὴν σωμάτων καὶ ψυχῶν.

ΑΙ ΑΡΧΑΙ

ἤτοι

ΑΙ ΚΥΡΙΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΙ

ΕΦ' ΩΝ ΤΟ ΚΑΝΟΝΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ

(Συνέχεια τῶν ἐν ἀριθ. 497) (1)

§ 72. Οἱ τέσσαρες πατριαρχικοὶ θρόνοι τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἕνεκα τῆς ἀδιαλείπτου διαδοχῆς τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν καὶ τῆς ἀπαύστου συνεχείας τοῦ ἱερατικοῦ αὐτῶν βαθμοῦ καὶ τοῦ γνησίου ἀποστολικοῦ ἔργου ἀπὸ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων ἀπολαύουσιν ἰδιάζοντός τινος σεβασμοῦ καὶ εὐλαβείας παρὰ πᾶσι τοῖς ὁμοδόξοις λαοῖς, τὸ δὲ κῦρος καὶ αἱ ἀποφάνσεις αὐτῶν εἶναι τελεσίδικοι καὶ ἀνεφέσιμοι ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς αὐτῶν διοικήσεως. Ἔθιμον ὅμως ἀρχαιότατον ἐπεκράτησεν, ἵνα ἐν σπουδαιοτάτοις ζητήμασι τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς διοικήσεως τῆς καθόλου Ἐκκλησίας ἐρωτᾶται ὑπὸ πασῶν τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν ὁ θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ θεωρῆται ἡ γνώμη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου σεβαστὴ καὶ ἐπικυρωτική. Τούτου δ' ἕνεκα ὁ θρόνος οὗτος καλεῖται συνήθως ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία τῆς Ὀρθοδο-

(1) Ἐν τῷ προηγουμένῳ ἡμῶν ἄρθρῳ ἐγράφησαν ἱστορικῶς ἐσφαλμένα τινά· ὅθεν ἐν σελ. 1155, στίχ. 12 ἀντί: ἡ ἐκ τῶν ἐπιζώντων Ἀποστόλων κλ. ἀναγνωστέον: ἡ ἐκ τῶν Ἀποστόλων ἐν Ἱερουσαλὴμ συγκροτηθεῖσα, ἐν ᾗ ἐλύθησαν κλ. καὶ ἐν στίχ. 19 μετὰ τὴν παρένθεσιν προσθετέον: εἶτα δὲ ἡ ἐκ τῶν ἐπιζώντων Ἀποστόλων πιθανῶς περὶ τὸ 70 μ. Χ. ἀποτελεσθεῖσα πρὸς ἐγκαθίδρυσιν τοῦ ἐπισκοπικοῦ βαθμοῦ (ὁρα κεφ. Β § 11 σημ. 20).

ξίας. Ἐκ τούτων δὲ καταφαίνεται ὅτι τὴν ὀρθόδοξον ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἀρχῆθεν διέπει τὸ πνεῦμα τῆς συνταγματικῆς, ὡς εἰπεῖν, πολιτείας καὶ τῆς συνταγματικῆς διοικήσεως, ἥτοι ἡ σώφρων ἐκείνη ἐλευθερία ἐν τῇ κυβερνήσει καὶ νομοθεσίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, δι' ἧς πᾶν μέγα ἠθικὸν ὕδρυμα, πᾶσα πολιτεία, πᾶν σωματεῖον καὶ πᾶσα οἰκογένεια δύνανται νὰ τηρηθῶσι, νὰ προαχθῶσι καὶ τὸν προορισμὸν αὐτῶν ὡς ἄριστα νὰ πραγματῶσιν, τὸ δὲ πνεῦμα τῆς τυραννικῆς μονοκρατορίας ἐφ' ἁπάσης τῆς Ἐκκλησίας ὡς καὶ τὸ τῆς ἀχαλινώτου δημοκρατίας ἀπεστράφη πάντοτε ἡ Ἐκκλησία αὕτη· τὸ τυραννικὸν δὲ τοῦτο πνεῦμα παρήγαγε τὴν ἄκρατον, ὡς πολλάκις εἴπομεν, ἀναρχίαν καὶ τὴν παντελῆ συγκέντρωσιν, ὑφ' ὧν ἐμπνέεται καὶ κυβερνᾶται ἡ δυτικὴ Ἐκκλησία· τοῦτο δὲ ἐγένετο σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ αἰτία τῆς ἀποκηρύξεως αὐτῆς παρά τε τῆς ἀρχαίας ἀποστολικῆς καὶ τῶν ἑπειτα συγκροτισθεισῶν τῆς διαμαρτυρήσεως Ἐκκλησιῶν, αἵτινες ὅμως πάλιν, ὑπὸ τοῦ ἄγαν δημοκρατικοῦ πλανηθεῖσαι πνεύματος, τὴν ὅλως ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον ἐτράπησαν ὁδόν, ἀπολέσασαι οὕτω καὶ πᾶν ἀγαθὸν ἐν μέσῳ κείμενον).[1]

Οἱ Πατριάρχαι τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐμφορούμενοι καὶ ἀγόμενοι ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, ὅπερ ὁ Λυτρωτὴς τοῦ κόσμου τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς ἐπηγγείλατο, τουτέστι τοῦ Πνεύματος τῆς Ἀληθείας, [2]) κυβερνῶσι πιστῶς τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς οἱ πρῶτοι τοῦ Λόγου ὑπηρέται ἐκυβέρνησαν αὐτήν· ἔχονται ἀπρὶξ τῶν ἱερῶν θεσμίων καὶ διευθύνουσι τὸ πηδάλιον τῆς νοητῆς νεὼς εὐθύπρῳς τὸ οὐράνιον ταύτης τέρμα. Βεβαίως δὲν κάθηνται πλέον ἐπὶ τῶν παλαιφάτων καὶ πανσέπτων τῆς Ὀρθοδοξίας θρόνων οἱ ἀήττητοι τοῦ Ὁμουσίου Ἀθανάσιοι, οἱ θεόσοφοι Γρηγόριοι, καὶ οἱ μελίρρυτοι Χρυσόστομοι, ἀλλὰ «τίς ἔγνω νοῦν Κυρίου ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο;» τίς δύναται νὰ ἐξιχνιάσῃ καὶ συλλάβῃ τὰς ἀλήπτους τῆς πανσόφου καὶ παναγάθου Προνοίας βουλάς; Αὕτη μόνη γινώσκει τοὺς λόγους καὶ τοὺς χρόνους τῆς ἐπανόδου ἐκείνων, οἱ δὲ τῶν θνητῶν νοητοὶ ὀφθαλμοὶ μόλις πως καὶ μακρόθεν πάνυ προαισθάνονται καὶ προορῶσιν ἔστιν ὅτε τὰ μέλλοντα. Καὶ οἱ ἑπεῖτα ὅμως κοσμήσαντες καὶ νῦν κοσμοῦντες τοὺς ὑψηλοὺς τούτους θρόνους τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος πρωθιεράρχαι ἐσπούδασαν ἀεί ποτε καὶ σπουδάζουσι καὶ νῦν νὰ φανῶσιν ἀντάξιοι τῶν μεγαλωνύμων ἐκείνων ἱεραρχῶν. Ἀκούομεν ὅτι μεγαλουργὰ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας βουλεύματα καὶ ἔργα παρασκευάζονται ὑπὸ τῶν διαδόχων τῶν Ἀθανασίων καὶ τῶν Γρηγορίων καὶ ἐλπίζομεν ὅτι τὸ Πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας αὐτοὺς «διδάξει πάντα»· προσδοκῶμεν τὴν ἀνάστασιν τῆς Ἐκκλησίας, προσδοκῶμεν τὴν πάλαι εὐκλειαν αὐτῆς ἐν τῇ ἑνώσει καὶ πραγματώσει τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου, ἐν τῷ ἑνὶ τῆς χριστιανικῆς πίστεως συμβόλῳ, ἐν τῇ μιᾷ τῆς ὅλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τελετουργίᾳ καὶ συντάξει κατὰ τοὺς ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Λόγου νόμους τῶν Συνόδων.

(ἀκολουθεῖ) **Δημήτριος Ζωμπολίδης**

Η ΠΡΟΣ ΑΛΛΗΛΟΥΣ ΑΓΑΠΗ

Δ'.

Τὸ πρώτιστον καὶ κυριώτατον παντὸς ἀληθοῦς καὶ γνησίου χριστιανοῦ γνώρισμα εἶνε ἡ ἀγάπη. Εἶνέ τις χριστιανός; Ἂς τὸ δείξῃ. Πῶς; Διὰ τῆς ἀγάπης. Εἶνέ τις εἰλικρινὴς καὶ ἀφωσιωμένος ὀπαδὸς τοῦ Σωτῆρος; Ὅλη ἡ φροντίς του, πᾶσα σκέψις του, ἀπόφασις καὶ πρᾶξις ἀνάγκη νὰ γίνηται ὑπὲρ τοῦ πλησίον του, ἡ πρὸς αὐτὸν εὐεργεσία καὶ πᾶσα ἀγαθοεργία ἂς ἦνε τὸ πρώτιστον μέλημά του καὶ ἡ διακαεστέρα ἐπιθυμία του, τοῦθ' ὅπερ θὰ τὸν ἀναδείξῃ ἀληθῆ μαθητὴν τοῦ Χριστοῦ, ὅστις λέγει: «Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις».

Καὶ ἀληθῶς ἡ ἀγάπη εἶνε τὸ κυριώτατον γνώρισμα τοῦ χριστιανοῦ, εἶνε τρανὸν καὶ ἀσφαλὲς μαρτύριον καρδίας, ἐν ᾗ δεσπόζει καὶ ἄρχει ἡ ἄκρα καὶ ἄπειρος ἀγάπη, ὁ Χριστός.

«Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους», ἐφώναζε καθημερινῶς, περιερχόμενος πᾶσαν πόλιν καὶ κώμην· εἰς τὰ ὄρη καὶ εἰς τὰ δάση, εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ εἰς τὰς λίμνας ἀντήχει ἡ θεσπεσία αὐτοῦ φωνὴ ὑπὲρ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀγάπης· αὐτὴν παντοχοῦ ἐδίδασκε καὶ συνίστα, ἀγάπην εἰς τὰ ἄτομα, ἀγάπην εἰς τὴν οἰκογένειαν, ἀγάπην εἰς τὴν κοινωνίαν, ἀγάπην εἰς τὰ ἔθνη. «Ἐντολὴν καινήν, λέγει, δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». Καινὴν ὀνομάζει τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης, διότι πράγματι καινὴ εἶνε, οὐδαμοῦ ἀναφανεῖσα πρὸ τῆς κοσμοσωτηρίου αὐτοῦ ἐλεύσεως. Μόνον τὰ πανάγια χείλη τοῦ Ἰησοῦ ἦτο δυνατὸν νὰ λαλήσωσι τόσα ἅγια καὶ θεῖα ῥήματα, τόσους θαυμασίους λόγους φιλανθρωπίας καὶ ἀγάπης. Ὅτε ὁ κόσμος τότε συνεταράσσετο καὶ ἀναστατώνετο, στενάζων ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἀπαύστων ἐρίδων καὶ συγκρούσεων, μία καρδία ἔπαλλε τοὺς παλμοὺς τῆς ἀγάπης, μία ψυχὴ ἔψαλλε διαρκῶς τὸ πανευφράσυνον ᾆσμα τῆς φιλανθρωπίας, ἡ καρδία τοῦ Ἰησοῦ.

Σύμπας ὁ βραχὺς αὐτοῦ βίος πλήρης ἦτο ἀγάπης πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἀγάπης ἀνεξαντλήτου καὶ ἀπείρου, ἀγάπης καταπληττούσης καὶ ἐκθαμβούσης. Ὅτε ἔβλεπε ψυχὰς πλανωμένας καὶ ἐσκοτισμένας ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, δὲν ἔμενεν ἀπαθής, ἀλλὰ συνεκινεῖτο, ἐλυπεῖτο, ἐστέναζεν, εὐθὺς δὲ τὸ ἡδύλαλον στόμα του ἤνοιγε πρὸς φωτισμὸν αὐτῶν καὶ σωτηρίαν. Ἐστηλίτευε καὶ ἐκεραυνοβόλει τὴν ὑποκρισίαν καὶ τὸ ψεῦδος τῶν φαρισαίων καὶ τῶν γραμματέων, ἐδείκνυε καθαρὰν καὶ ἐναργῆ τὴν ἀλήθειαν, ἐρώτιζε τὰ πνεύματα, ἐκαθάριζε τὰς ψυχάς, παρεῖχε χαρὰν καὶ εὐδαιμονίαν εἰς πάντα ἀκολουθοῦντα αὐτόν, καὶ ἐπήρχετο ταχὺς καὶ πρόθυμος βοηθὸς καὶ σωτήρ. Χωλοί, τυφλοί, κωφοί, παραλυτικοὶ καὶ πᾶς ἀσθενὴς ἐν γένει εὕρισκεν ἀσφαλῆ καὶ ταχεῖαν θεραπείαν καὶ γενναίαν βοήθειαν. Νεκροὶ δὲ ἔτι πολλοὶ ἀνίσταντο παρ' αὐτοῦ πρὸς ἄφατον χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν τῶν οἰκείων αὐτῶν καὶ φίλων. Ὅλον τὸν βίον του διῆλθεν εὐεργετῶν. Δικαίως ἔθεν ὡς γνώρισμα τῶν ὀπαδῶν του πρώτιστον καὶ σπουδαιότατον θεωρεῖ τὴν ἀγάπην, καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἀναγνωρίζει μαθητάς του ἐκείνους, οἵτινες εἶνε πλήρεις μίσους καὶ ἔχθρας, ἀείποτε τὸ κακὸν κατὰ τοῦ πλησίον μελετῶντες.

Ὁ χριστιανὸς καθῆκον σπουδαῖον καὶ ἀπαραίτητον ἔχει νὰ σκέπτηται, νὰ ἐπιθυμῇ, νὰ ἀποφασίζῃ καὶ νὰ πράττῃ ἐν οἱᾳδήποτε στιγμῇ τὸ καλὸν πρὸς τὸν πλησίον του. Στοχασμός του, ὄνειρον, ἐπιθυμία του καὶ πόθος διάπυρος πρέπει νὰ ἦνε τὸ νὰ προσέρχηται πάντοτε βοηθὸς καὶ προστάτης εἰς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ πάσχοντας, εἰς τοὺς πεινῶντας, τοὺς γυμνητεύοντας, τοὺς ἀστέγους, τοὺς καταδιωκομένους, τοὺς θλιβομένους, τοὺς ἀλγοῦντας καὶ πάντα καθόλου χρείαν ἔχοντα.

Πόσοι πτωχοὶ εὑρίσκονται ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ! Πόσοι στεροῦνται καὶ αὐτοῦ τοῦ ἄρτου! Πόσοι ἐξυπνοῦσι πεινασμένοι καὶ κατακλίνονται πεινασμένοι πάλιν, ἐνῷ πολυτάλαντοι πλούσιοι ἔχουσι πρὸ αὐτῶν πλουσίαν τράπεζαν βρίθουσαν ποικίλων ἐδεσμάτων! Πόσοι ῥιγοῦσι καὶ τρέμουσιν ἐκ τοῦ ψύχους τοῦ χειμῶνος ἄνευ ἐνδυμάτων, μὲ ῥάκη περικαλύπτοντες τὸ σῶμά των, ἐνῷ ἄλλοι ἐνδύονται πολυτελῶς, θερμοὶ αὐτοὶ καὶ ζωηροί, ἀπολαύοντες πάσης ἀνέσεως καὶ εὐμαρείας! Πόσα παιδία ὀρφανά, ἀποστερημένα παντὸς στηρίγματος καὶ πάσης βοηθείας, στενάζουσι καὶ κλαίουσιν ἐν τῇ μονώσει των καὶ τῇ ἐγκαταλείψει, μαστιζόμενα ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τόσων ἀσθενειῶν! Πόσαι κόραι φρόνιμοι καὶ ἄγναι ἀπειλοῦνται ὑπὸ τῆς ἠθικῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς παντελοῦς ἐξαχρειώσεως ἐν μέσῳ κοινωνίας φαύλης καὶ ἀθλίας, διότι ἔμειναν μόναι ἐν τῷ κόσμῳ, στερηθεῖσαι τῶν προσφιλῶν γονέων των! Πόσαι χῆραι, ἔχουσαι τέκνα μικρὰ καὶ ἀσθενικά, κρουνοὺς δακρύων χύνουσι καὶ βαρυαλγῶς πενθοῦσι, βλέπουσαι αὐτὰ φθίνοντα καὶ μαραινόμενα ἐκ τῆς ἐλλείψεως παντὸς μέσου συντηρήσεως, πάσης προστασίας καὶ περιθάλψεως!

Τί γίνονται ὅλοι αὐτοί; Ἰδοὺ τὸ ἐρώτημα, τὸ ὁποῖον ἀνέρχεται εἰς τὰ χείλη τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ καρδία πονεῖ καὶ θλίβεται, βλέπουσα τοιαῦτα δυστυχήματα, καὶ διαφλέγεται ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ προσέλθῃ ἀρωγὸς καὶ ἐπίκουρος. Καὶ ἂν δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ χρήματα καὶ ἄλλα ὑλικὰ μέσα, δὲν μένει ἀπαθὴς καὶ ἀδιάφορος, οὐδόλως ἡσυχάζει, ἀλλὰ διὰ λόγων παραμυθητικῶν καὶ πραέων ἐπιχέει βάλσαμον παραμυθίας καὶ δρόσον ἀνακουφίσεως εἰς ψυχὰς τεθλιμμένας, ἀναπτερώνει καὶ ἐξυψοῖ τὸ φρόνημα, ἐμψυχώνει καὶ ἐνθαρρύνει, χαροποιεῖ καὶ φαιδρύνει.

Πόσον ἀληθῶς θεία καὶ ἔξοχος εἶνε ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη! Πόσον εὐτυχὴς καὶ μακάριος εἶνε ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου τὰ στήθη πλημμυρεῖ τὸ οὐράνιον τοῦτο αἴσθημα!

«Νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη», λέγει ὁ θεῖος Παῦλος. Ὥστε ἡ ἀγάπη εἶνε ἡ μεγαλειτέρα πασῶν τῶν ἄλλων ἀρετῶν, ἐξυψοῦσα ὄντως τὸν ἄνθρωπον καὶ παρέχουσα εἰς αὐτὸν πλῆρες τὸ δικαίωμα ὄχι μόνον νὰ λέγηται, ἀλλὰ καὶ νὰ ἦνε πράγματι μαθητὴς τοῦ Σωτῆρος.

Ἀλλ' ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον δέον νὰ ἦνε ὄχι μεροληπτικὴ καὶ περιωρισμένη, ἀλλὰ γενική, ἀπεριόριστος καὶ ἄπειρος, ὡς ἄπειρος εἶνε ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους», ὁ Ἰησοῦς διδάσκει· ἀλλὰ δηλώνει σαφῶς καὶ ὡρισμένως, ὅτι τότε ἡ ἀγάπη μας εἶνε ἀληθὴς καὶ πλήρης, καὶ τότε θὰ ἔχῃ εὐχάριστα ἀποτελέσματα διὰ τὸν ἑαυτόν μας, ὅταν ἐπεκτείνηται ἐπὶ πάντας καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς ἐχθρούς μας. «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων καὶ διωκόντων ὑμᾶς, ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθούς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. Ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσι; καὶ

---

1) «Ἔνιοι, φεύγοντες τὴν δεισιδαιμονίαν, λέγει ὁ εὐσεβὴς ἐθνικὸς Πλούταρχος, ἐμπίπτουσι εἰς ἀθεότητα τραχεῖαν καὶ ἀντίτυπον, ὑπερηδήσαντες ἐν μέσῳ κειμένην τὴν εὐσέβειαν» (Πλουτάρχ. περὶ δεισιδαιμ. κεφ. 14). Ὅμοιόν τι πάθημα ἔπαθον οἱ ἄλλως εἰλικρινεῖς ἐν γένει τοῦ Χριστιανισμοῦ φίλοι Διαμαρτυρόμενοι, οἵτινες ἔφυγον μὲν τὰς παπικὰς δεισιδαιμονίας καὶ τὰ μορμολύκεια, ὑπερεπήδησαν ὅμως καὶ παρεῖδον ἅμα τὴν θεσμοδότειραν καὶ θησαυροκράτειραν Ἐκκλησίαν. Ἐπὶ τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου Β', ἠμείφθησαν μεταξὺ τούτου καὶ τοῦ ἑτέρου τῶν μεγάλων θρησκευτικῶν ἀναμορφωτῶν, Φιλίππου τοῦ Μελάγχθονος, τοῦ ἐπικληθέντος πρώτου διδασκάλου τῆς Γερμανίας (ὅρα ἀνωτέρω κεφ. Ζ'. § 44 σημ. 3), ἐπιστολιμαῖαι συνεννοήσεις, αἵτινες ὅμως εἰς οὐδὲν κατέληξαν διότι ἡ νέα Ἐκκλησία τῶν Διαμαρτυρομένων ἐν τοῖς πλείστοις διέφερε τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς, ὡς ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ἐκείναις σαφῶς ἐκφαίνεται· διὰ τοῦτο δὲ καὶ πᾶσα ἕνωσις μετὰ ταύτης ἀπέβη τότε ἀδύνατος. Λυπούμεθα μὴ δυνάμενοι, ἄτε μὴ εὑρόντες, νὰ καταχωρίσωμεν ἐνταῦθα τὴν ἀπάντησιν τοῦ γεραροῦ πατριάρχου καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ σοφοῦ ἐκείνου ἀνδρός, ἣν διαπνέει ἀκραιφνὴς ζῆλος χριστιανικὸς καὶ ἑλληνομάθεια ἄκρα καὶ ἣν πρὸ ἐτῶν ἀνέγνωμεν ἐν τινι βιβλίῳ τοῦ ἐν Λονδίνῳ Βρεττανικοῦ Μουσείου. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ἔπειτα ὁμοιαι ἀπόπειραι συνεννοήσεως πρὸς ἕνωσιν τῶν προτεστάντικῶν Ἐκκλησιῶν μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐγένοντο, ἄνευ ὅμως ἀγαθοῦ τινος ἀποτελέσματος. Ὅρα Acta et scripta Theologorum Wirtembergensium et Patriarchae Constantinopolitanae D. Hieromiae: quae utrique ab anno MDLXXVI usque ad annum MDLXXXI de Augustana Confessione inter se miserunt. Graece et Latine ab iisdem Theologis edita. Wittembergae MDLXXXIIII. Ἐν τῇ Συλλογῇ ταύτῃ εὑρίσκονται μετὰ μακρὰν εἰσαγωγὴν δύο ἐπιστολαὶ τῶν Βυρτεμβεργίων θεολόγων (τοῦ ἐν Τυβίγγῃ πανεπιστημίου) καὶ ἡ Αὐγουστεία ὁμολογία· εἶτα τρεῖς ἀπαντήσεις ἐκτεταμέναι τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἱερεμίου μετὰ τῶν ὁμοίως ἐκτεταμένων ἀνταπαντήσεων τῶν εἰρημένων θεολόγων. Αἱ διαφοραὶ τῶν ἐξεταζομένων ζητημάτων μεταξὺ τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν θεολόγων τούτων, καίτοι φαίνονται ἐπιπολῆς λεπταὶ καὶ τῷ ἀγνῶτι ἀνεπαίσθητοι οὖσαι, εἶναι ὅμως ὄντως μεγάλαι καὶ ἀδιόρθωτοι· διὸ ἀμφότερα, τέλος, τὰ μέρη παρέμειναν ἔχόμενον ἑκάτερον τῆς αὐτοῦ ὁμολογίας μετὰ τῆς εἰλικρινοῦς ἐνδείξεως τῆς ἀμοιβαίας φιλίας ἄνευ τῆς πραγματώσεως ὅμως τῆς ποθητῆς ἀμφοτέρως ἑνώσεως.

2) Ἰωάνν. ιδ'. 26. ιε'. 26. ις'. 7. Λουκ. κδ'. 49.

ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτω ποιοῦσιν ;»

"Ωστε τότε μόνον δυνάμεθα νὰ εἴμεθα τέκνα τοῦ Θεοῦ ἀληθῆ, ὅταν ἀγαπῶμεν πάντας ἀνεξαιρέτως, τοὺς ὠφελοῦντας ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς βλάπτοντας, τοὺς εὐλογοῦντας ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑβρίζοντας, τοὺς εὐεργετοῦντας ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς κακοποιοῦντας. Τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἔκαμνεν· ἠγάπα πάντας ἀδιακρίτως. "Οτε οἱ ἀσεβεῖς καὶ παράνομοι Ἰουδαῖοι τὸν ὕβριζον, τὸν ἐγελοῦν, τὸν ἐκακοποίουν, καὶ εἰς τὸν σταυρὸν ἐπὶ τέλους τὸν ἀνεβίβασαν, τί ἐπυρπόλει τὰ στήθη του ; Ἡ ἀγάπη, ἡ ἀνεξικακία. «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσιν· ἰδοὺ τί ἔλεγεν ἐν μέσῳ τῶν φρικτῶν ἀλγηδόνων του. Πόσον θαυμαστὴ ἡ ἀγάπη αὕτη τοῦ Ἰησοῦ ! πόσον ἔξοχος ! Χάριν ἡμῶν τῶν προκιωνίων αὐτοῦ ἐχθρῶν τοσαῦτα ὑπέστη καρτερικώτατα, καὶ τὴν ζωήν του αὐτὴν τόσον ἐπωδόνως καὶ ἀλγεινῶς θυσιάσας !

Αὐτὴ ἡ ἀξιοθαύμαστος ἀγάπη ἂς συνδέῃ πρὸς ἄλληλα τὰ ἄτομα, ἵνα προάγωνται καὶ εὐτυχῶσιν. Ἀλλὰ καὶ πᾶσα οἰκογένεια καὶ πᾶσα κοινωνία αὐτὴν ἂς ἔχῃ ὡς πρόγραμμα τοῦ βίου της, γνωρίζουσα ὅτι ἄνευ αὐτῆς οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν εἶνε δυνατὸν νὰ ὑφίσταται, ἐρίζουσα καὶ ἀλληλοσπαρασσομένη. Οἰκογένεια, καθὼς καὶ κοινωνία, ἄνευ ἀγάπης εἶνε δυστυχής, ἀθλία. "Αν ἔχῃ ἑκατομμύρια, ἂν κατοικῇ εἰς μέγαρα πολυώροφα καὶ πολυτελῆ, μὴ τὴν ζηλεύετε, μὴ τὴν μακαρίζετε· οἰκτείρατέ την, λυπήθητέ την, εἶνε ἀξιοδάκρυτος, εἶνε ἀξιοθρήνητος.

Νὰ ἀγαπῶμεν λοιπὸν ἀλλήλους· ἰδοὺ τί ὀφείλομεν. Τοῦτο εἶνε καθῆκόν μας, ἀλλὰ καὶ συμφέρον μας. Καθῆκόν μας, διότι τὸ ἀπαιτεῖ ἐπιμόνως παρ' ἡμῶν ὁ οὐράνιος Πατήρ· συμφέρον μας δέ, διότι προάγει καὶ εὐδαίμονα καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον ἐν τῷ παρόντι βίῳ, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰώνιον μακαριότητα παρέχει ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἀκούσατέ το, ἀναγῶσται· ὁ ἔχων ἀγάπην ἐντός του ἔχει πλήρη τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐτυχίαν, διότι ἐδρεύει διαρκῶς ἐν αὐτῷ ἡ ἄρρητος μακαριότης, ὁ Χριστός. «Ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστί, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει, καὶ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ».

Ἀθανάσιος Δ. Πάλλης

ΤΑ ΠΡΟΣ
ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΗΜΩΝ

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)
κατὰ μετάφρασιν τοῦ Σ. Ἐπισκόπου Κεφαλληνίας
κ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ ΠΟΛΥΔΩΡΟΥ

Ὁ νόμος τῆς ἀγάπης δὲν ἐπιτρέπει οὔτε νὰ ἐπιθυμῶμεν τὸ κακὸν τοῦ πλησίον, οὔτε νὰ χαίρωμεν διὰ τὸ δυστύχημα, ὅπερ τῷ συμβαίνει; οὔτε νὰ λυπώμεθα διὰ τὰς ἐπιτυχίας ἢ τὴν εὐτυχίαν αὐτοῦ.—Περὶ τοῦ μίσους.—Περὶ τοῦ φθόνου.—Περὶ τῆς ἐκδικήσεως.—Περὶ τῆς ὑπερηφανείας.—Περὶ τῆς μισαλλοδοξίας.—Ἐπιροὴ τοῦ πάθους ἐπὶ τοῦ ἀτόμου καὶ τῆς κοινωνίας.

Οὔσε ἡ ἀγάπη, οὔτε ἡ δικαιοσύνη δύνανται νὰ βασιλεύσωσιν ἐπὶ τῶν πράξεων ἡμῶν, ἐὰν δὲν βασίζωνται ἐπὶ τῶν αἰσθημάτων ἡμῶν. Εἶνε μάλιστα ἀναγκαῖον, ὅπως τὰ αἰσθήματα ἡμῶν ὑποτάσσωνται εἰς αὐτάς, διότι ἡ θέλησις παρακολουθεῖ συνήθως τὰς ἐμπνεύσεις τῆς καρδίας. Εἶνε δύσκολον, ὅταν μισῶμεν τοὺς ὁμοίους ἡμῶν, ὅταν φθονῶμεν αὐτούς, ὅταν ἐμφορώμεθα ἐναντίον αὐτῶν ὑπό τινος αἰσθήματος ἐκδικήσεως, νὰ μὴ εὐχώμεθα, ὅπως ὦσι δυστυχεῖς, καὶ ἡ καρδία ἡμῶν νὰ μὴ χαίρῃ εἰς τὰς δυστυχίας των, ἢ νὰ μὴ λυπῆται ἐν ταῖς δυστυχίαις των. Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας μέχρι τῆς πράξεως δὲν εἶνε μεγάλη, καὶ ὅταν εἰσέλθωμεν ἐν τῇ λυπηρᾷ ταύτῃ καταστάσει, ἀντὶ νὰ σκεπτώμεθα ν' ἀφοσιωθῶμεν εἰς τὸν πλησίον ἡμῶν, μόλις καὶ μετὰ βίας δυνάμεθα νὰ συγκρατηθῶμεν ἀπὸ τοῦ νὰ βλάψωμεν αὐτόν. Ἐὰν λοιπὸν θέλωμεν νὰ ὦμεν ἀγαθοποιοὶ ἄνθρωποι, τὸ πρῶτον ἡμῶν καθῆκον εἶνε νὰ κανονίσωμεν τὰς ἐσωτερικὰς ἡμῶν κινήσεις καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέψωμεν νὰ εἰσέλθωσιν ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, εἰ μὴ σκέψεις καὶ συμπάθειαι εὐγενεῖς. Προσπαθήσωμεν νὰ ὦμεν καθαροὶ καὶ ἄμεμπτοι, οὐ μόνον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἰδίᾳ Ἐκείνου, ὅστις, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἐρευνᾷ τὰς καρδίας καὶ τοὺς νεφρούς.

Διακρίνουσι πολλὰ εἴδη παθῶν, ἅτινα δὲν εἶνε ἢ διάφοροι τρόποι τοῦ μισεῖν· τὸ κυρίως μῖσος, τὴν ἐκδίκησιν, τὸν ἦθόνον, τὴν ὑπερηφάνειαν, τὴν μισαλλοδοξίαν. Τὸ μῖσος εἶνε προεσκεμμένη τις ὀργή, καί, οὕτως εἰπεῖν, διαρκής, ἥτις μετ' ὀλίγον δὲν ἀναγνωρίζει οὔτε ὅριον, οὔτε μέτρον, καὶ ἐπιζῇ ἐνίοτε καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἑαυτῆς ἀντικειμένου. Ἀλλ' ἐὰν ἡ ὀργὴ καθ' ἑαυτήν, καὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ ἀμφιβάλλῃ τις περὶ τούτου, ἦνε τυφλή τις ὁρμή, ἀφαιροῦσα στιγμιαίως ἀπὸ ἡμᾶς τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ, καὶ ἀφομοιοῦσα ἡμᾶς πρὸς τὸ κτῆνος; πόσον δὲν εἴμεθα ἔνοχοι, καθιστῶντες διαρκῆ τὴν κατάστασιν ταύτην καὶ μὴ ἀφαιροῦντες οὐδὲν τῆς βιαιότητος αὐτῆς ; Τῷ ὄντι, ἡ σκέψις, ἥτις ἀναμιγνύεται εἰς τὸ μῖσος, δὲν καταπραΰνει αὐτό, ἀλλ' ἔχει ὡς μόνον σκοπὸν νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν διάρκειαν αὐτοῦ καὶ νὰ ἱκανοποιήσῃ αὐτὸ ἀσφαλέστερον.

Ἡ ἐκδίκησις δὲν εἶνε ἢ μῖσος ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς δικαιοσύνης, μῖσος, ὅπερ κατευνάζεται διὰ τῆς ἀποδόσεως τοῦ κακοῦ ἀντὶ τοῦ κακοῦ. Διὰ τοῦτο αἱ ἰδέαι τῆς ἐκδικήσεως συγχέονται συχνότατα πρὸς τὰς ἰδέας τῆς δικαιοσύνης ἐν τῇ ὁμιλίᾳ, καὶ τῇ διανοίᾳ τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλ' εἰς ποῖον εἶνε ἐπιτετραμμένον ν' αὐτοδικήσῃ ; Πῶς θὰ πείσῃ τις ἑαυτὸν ὅτι εἶνε δίκαιον ν' ἀποδώσῃ τὸ κακὸν ἀντὶ τοῦ κακοῦ ; Ἡ ἐκδίκησις, ὡς εἶπέ τις τῶν ἀρχαίων, δὲν διαφέρει τῆς ὕβρεως, εἰ μὴ διότι ἕπεται ταύτῃ. Ὁ ἠθικὸς νόμος, δηλαδὴ αὐτὸ τὸ λογικὸν λαμβανόμενον ὡς κανὼν τῶν πράξεων ἡμῶν, ἐπιβάλλει εἰς ἡμᾶς νὰ ποιῶμεν τὸ ἀγαθόν, ὅπερ δυνάμεθα, χωρὶς νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψιν τὸ κακόν, ὅπερ ἐποίησαν εἰς ἡμᾶς.

Ὁ φθόνος εἶνε τὸ μῖσος, ὅπερ διεγείρει κατὰ τοῦ εὐτυχοῦντος καὶ ὑπερέχοντος καὶ τῶν ἀγαθῶν κα πλεονεκτημάτων αὐτοῦ ὁ ἀνίσχυρος ἐγωϊσμός.

Ἡ ἐπιθυμία ν' αὐξήσῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εὐτυχίαν κατέχει ὀλιγωτέραν θέσιν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ φθονεροῦ ἢ ἡ βάσανος, ἣν προξενεῖ αὐτῷ ἡ εὐτυχία τῶν ἄλλων. Διὰ τοῦτο, ἐξ ὅλων τῶν εἰδῶν τοῦ μίσους, ὁ φθόνος εἶνε πάθος ἀλογώτατον, αἴσχιστον καὶ μᾶλλον ἄξιον οἴκτου. Τὸ μῖσος, ἡ ἐκδίκησις, ἡ ὀργή, ἐπιδιώκουσιν ἴδιόν τινα σκοπόν· δύνανται νὰ ἐλπίζωσιν ἱκανοποίησίν τινα, ἥτις εἶνε ὁ καρπὸς τῶν ἔργων αὐτῶν. Θεωροῦντες τὰς θεότητας τῶν εἰδωλολατρῶν ὡς προσωποποίησιν τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, δὲν διϊσχυρίσθησαν ὅτι ἡ ἐκδίκησις ἦτο ἡ εὐχαρίστησις τῶν θεῶν ; Ὁ φθόνος, ἐξ ἐναντίας, δὲν φέρει μεθ' ἑαυτοῦ ἢ τὴν ἔνδειξιν τῆς ἀδυναμίας αὐτοῦ. Οὐδέποτε δύναται νὰ ὁμολογήσῃ ἑαυτὸν παρρησίᾳ, καὶ ἡ μανία αὐτοῦ στρέφεται ἐναντίον ἑαυτοῦ.

Ὁ φθόνος καὶ τὸ μῖσος προέρχονται συνήθως ἐκ τῆς ὑπερηφανείας. Ὁ ὑπερήφανος, μὴ βλέπων ἐν τῷ κόσμῳ ἢ ἑαυτὸν μόνον καὶ ἀποδίδων τὸ πᾶν εἰς ἑαυτόν, συναντᾷ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀντιστάσεις ταπεινωτικάς, ψυχρότητας, φιλοτιμίας, αἵτινες μεταβάλλονται ἐπὶ τέλους εἰς μῖσος. Ἐξ ἄλλου μέρους, ὅταν εὑρίσκῃ τις ἐν ἑαυτῷ πάντα τὰ δῶρα καὶ πάσας τὰς ἀρετάς, πῶς νὰ μὴ φρονῇ ὅτι χαίρει δικαιώματα ἐπὶ πάντων, καί, κατὰ συνέπειαν, ὅτι πᾶν ὅ,τι δὲν ἀνήκει εἰς αὐτὸν ἀφῃρέθη ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει οὐδεμία τιμὴ δοθεῖσα εἰς τοὺς ἄλλους εἴτε ὑπὸ τῆς τύχης, εἴτε ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἥτις δὲν ἐγένετο ἐπὶ ζημίᾳ αὐτοῦ ; Ἄλλως τε, ἡ ὑπερηφάνεια, καθ' ἑαυτὴν θεωρουμένη, ἀνεξαρτήτως τῶν καρπῶν αὐτῆς, εἶνε οὐσιωδῶς ἐναντία τῇ χριστιανικῇ ἀγάπῃ καὶ τῷ σεβασμῷ τῆς δικαιοσύνης. Ἡ δικαιοσύνη προϋποτίθησι τὴν ἰσότητα, ἣν ἡ ὑπερηφάνεια ἀποκρούει μετὰ φρίκης. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον ἀποκλείει τὸν ἐγωϊσμόν, οὗτινος ἡ ὑπερηφάνεια εἶνε, τρόπον τινά, ἡ ὑψίστη ἔκφρασις.

Πρὸς τὴν ὑπερηφάνειαν συνδέεται φυσικῶς ἡ μισαλλοδοξία. Ὁ φανατικὸς δὲν δύναται νὰ ὑποφέρῃ τοὺς ἄλλους ὁμιλοῦντα ἢ σκεπτομένους διαφόρως αὐτοῦ, καὶ ἡ θρησκεία, ἣν θέλει νὰ ὑπερασπίσῃ, προσφέρει αὐτῷ ἀρίστην πρόφασιν, ὅπως μὴ παραμελήσῃ νὰ ὀχυρωθῇ ὀπισθεν αὐτῆς. Ἐάν, τῷ ὄντι, εἶχε κυριευθῆ οὐχὶ ὑπὸ τῆς ὑπερηφανείας, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος ζώσης καὶ ἀφιλοκερδοῦς πίστεως, δὲν θὰ ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, ὅτι ὁ στερούμενος τοιούτου ἀγαθοῦ, δηλονότι τῆς ἀληθοῦς θρησκείας, ἀπώλεσε τὸ πᾶν, καί, κατὰ συνέπειαν, ἀντὶ νὰ περιφρονῇ καὶ καταδιώκῃ αὐτόν, δὲν θὰ ἐζήτει νὰ ἐπαναγάγῃ αὐτὸν εἰς τὴν ἀλήθειαν δι' ὅλων τῶν μέσων τῆς πειθοῦς ;

Μισαλλοδοξία, ὑπερηφάνεια, μῖσος, φθόνος καὶ δίψα τῆς ἐκδικήσεως, πάντα ταῦτα δὲν εἶνε αἱ μέγιστα καὶ αἱ γονιμώτατα αἰτίαι τῶν δυστυχιῶν καὶ τῶν ἐγκλημάτων ἡμῶν ; Εἰσαγάγετε τὰ πάθη ταῦτα ἐν τῷ κόλπῳ τῆς οἰκογενείας, ἢ ἐπιτρέψατε ν' ἀναπτυχθῶσιν ἐν αὐτῇ· θὰ ἴδητε ἀμέσως διαρρηγνυμένους πάντας τοὺς δεσμούς, οἵτινες συνήνουν τὸν σύζυγον πρὸς τὴν σύζυγον, τὸν ἀδελφὸν πρὸς τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφόν, πρὸς τὰ ἑαυτοῦ τέκνα.

Τὰ αὐτὰ πάθη διαταράττουσι τὴν εἰρήνην τῆς κοινωνίας ἁπάσης καὶ ὁπλίζουσι τοὺς μὲν κατὰ τῶν δὲ οὐ μόνον τὰ ἄτομα, ἀλλὰ καὶ τοὺς λαούς. Τοσοῦτοι οἱ πόλεμοι ὅσον καὶ οἱ ἰδιωτικοὶ φόνοι, οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι ὅσον καὶ οἱ μεταξὺ δύο ἢ πολλῶν ἐθνῶν, ἀπορρέουσι κυρίως ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς. Καὶ ὁσάκις ἐν τῷ ὀργανισμῷ καὶ τῇ κυβερνήσει τῶν δημοσίων πραγμάτων, τὸ δίκαιον παραγνωρίζεται, δύναταί τις νὰ ἦνε πλέον ἢ βέβαιος ὅτι ἡ ὑπερηφάνεια, ὁ φθόνος, ἢ τὸ μῖσος κατέλαβον τὴν θέσιν αὐτοῦ. Ἀλλὰ πρέπει νὰ προσθέσωμεν, πρὸς τιμὴν τῆς ἀνθρωπότητος, ὅτι τὸ μῖσος, πρὸ πάντων ἐκεῖνο, ὅπερ ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν διαφόρων τῆς κοινωνίας τάξεων, προέρχεται συχνότατα ἐκ τῆς ὀμαθείας.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Διὰ τί ὁ Θεὸς ἐπέβαλεν ἐξ ἀρχῆς τὸν κόπον.

Διὰ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς ὁ Θεὸς συνέζευξε τὸν ἄνθρωπον μὲ τὸν κόπον, ὄχι διότι ἤθελε νὰ τιμωρῇ αὐτὸν καὶ νὰ τὸν κολάζῃ, ἀλλὰ νὰ τὸν σωφρονίζῃ καὶ νὰ τὸν παιδεύῃ. "Οτε ἀκοπίαστον βίον ἔζη ὁ Ἀδάμ, ἐξέπεσεν ἀπὸ τὸν παράδεισον· ὅτε δὲ ὁ ἀπόστολος ἔζη βίον γεμᾶτον ἀπὸ κόπους καὶ μόχθους, καὶ ἔλεγε, μὲ κόπον καὶ μόχθον (2 Κορινθ. ΙΑ'. 27) νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμενος (1. Θεσσ. ΣΤ'. 9), τότε ἀπῆλθεν εἰς τὸν παράδεισον, καὶ ἀνῆλθεν εἰς τρίτον οὐρανόν. Ἂς μὴ θεωρῶμεν λοιπὸν ὡς κακόν τι τὸν κόπον, μηδὲ νὰ ψέγωμεν τὴν ἐργασίαν· διότι καὶ πρὶν ἢ ἀπολαύτωμεν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, μεγίστην ἀμοιβὴν ἀπὸ ἐδῶ λαμβάνομεν, ἀπολαμβάνοντες τὴν ἐκ τούτων ἡδονήν, ὄχι δὲ μόνον ἡδονήν, ἀλλὰ καί, πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον εἶνε ἀνώτερον τῆς ἡδονῆς, ὑγείαν καθαρωτάτην. Διότι εἰς μὲν τοὺς πλουσίους ἐκτὸς τῆς ἐλλείψεως ἡδονῆς, καὶ πολλὰ νοσήματα συρρέουσιν· οἱ δὲ πτωχοὶ εἶνε ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἰατρῶν· καὶ ἐὰν δὲ κάποτε ἤθελον περιπέσει εἰς καμμίαν ἀσθένειαν, ταχέως ἀναλαμβάνουσιν, ἐπειδὴ εἶνε ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ πᾶσαν μαλθακότητα, καὶ ἔχουσι τὰ σώματα εὔρωστα.

ΩΦΕΛΙΜΟΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

— Ἐκ φύσεως οὐδεμίαν ἔχομεν κακίαν, ἥτις νὰ μὴ ἦνε δυνατὸν νὰ μεταβληθῇ εἰς ἀρετήν, καὶ οὐδεμίαν πάλιν ἀρετήν, ἥτις νὰ μὴ ἦνε κίνδυνος νὰ γείνῃ κακία.

— Ἡ φιλαυτία καὶ τὰς ἀρετὰς ἡμῶν καὶ τὰς κακίας παριστᾷ μεγαλειτέρας ἢ ὅσον εἶνε τῷ ὄντι.

— "Οταν ἀπαντῶμεν ἄνθρωπον ὀφείλοντα ἡμῖν εὐγνωμοσύνην, εὐθὺς ἐνθυμούμεθα τὴν ὀφειλήν· ἀλλὰ ποσάκις ἀπαντῶμεν ἄνθρωπον, εἰς ὃν ἡμεῖς ὀφείλομεν εὐγνωμοσύνην, καὶ δὲν ἐνθυμούμεθα τὴν ὀφειλήν !

— Ἡ ὑγεία εἶνε ἡ φυσικὴ κατάστασις τοῦ φυσικοῦ ἀν-

θρώπου· τοῦ ἡθικοῦ δὲ ὀγκία εἶνε ἡ χρηστότης τῶν ἠθῶν· ἡ δ' εὐδαιμονία, ὁ κοινὸς καρπὸς ἀμφοτέρων.

— Ὁ νόμος εἶνε ὡς ὁ κοιμώμενος λέων, παρ' ὃν ἐνόσῳ δὲν εἶνε ἐξυπνος, διαβαίνει τις ἐπίσης ἀσφαλῶς, ὡς καὶ παρὰ πρόβατον.

— Φοβεῖσαι τὸν Θεόν; Κρύφθητι ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτοῦ.

— Ὑπομένεις ἀδικίαν; Παρηγόρου· ἡ ἀληθὴς εὐτυχία εἶνε τὸ νὰ μὴ πράττῃς ἀδικίαν.

— Ἡ καλλίστη τῆς ἀναπαύσεως κλίνη εἶνε ἡ εἰρήνη τῆς καρδίας καὶ τῆς συνειδήσεως.

— Διὰ τί ὁ ἄνθρωπος αἰσχύνεται νὰ ὁμολογῇ τὰ ἑαυτοῦ σφάλματα; Ἡ ὁμολογία αὕτη δὲν σημαίνει ἄρά γε ὅτι ἔγεινε φρονιμώτερος;

— Πολλάκις οἱ ἄνθρωποι μισοῦσιν ἀλλήλους, ἐπειδὴ δὲν γινώσκουσιν ἀλλήλους.

— Ὑποπτον νόμιζε τὴν αὐστηρὰν ἀρετήν. Ὁ ἀληθῶς ἐνάρετος ἄνθρωπος εἶνε ἐπιεικής· διότι γινώσκει πόσος κόπος ἀπαιτεῖται, διὰ νὰ ᾖνέ τις ἐνάρετος.

— Ὅ,τι σε λυπεῖ πρὸς καιρόν, μέλλει πολλάκις, κατὰ τὰς ἀνεξιχνιάστους βουλὰς τοῦ Θεοῦ, νὰ γείνῃ μετ' ὀλίγον παραίτιον τῆς εὐτυχίας σου.

— Ὁ ἀπερίσκεπτος καὶ ἄκαιρος ζῆλος ὁμοιάζει ἄνθρωπον, ὅστις ἐξεγείρει ἄρρωστον κοιμώμενον, ἵνα ἐρωτήσῃ αὐτὸν πῶς ἔχει.

— Τί εἶνε ὁ θάνατος; Ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος· τῆς ψυχῆς τῆς ἀθανάτου, ἥτις ἐπιστρέφει πρὸς τὸν δημιουργήσαντα αὐτήν, ἀπὸ τοῦ σώματος, ὅπερ ἐπανέρχεται πρὸς τὸν αὐτὸν χοῦν, ἐξ οὗ ἐλήφθη.

— Καθὼς ἡ γλῶσσα, τὸ ἀναγκαιότατον τοῦτο εἰς τὸν ἄνθρωπον ὄργανον, διὰ τῆς κακῆς χρήσεως γίνεται ἀκατάσχετον κακόν, μετὰ ἰοῦ θανατηφόρου (α), ὠθοῦσα τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἁμαρτίαν τῆς κατάρας, τῆς ὕβρεως, τῆς βλασφημίας, τῆς συκοφαντίας, τῆς καταλαλιᾶς, τῆς ψευδομαρτυρίας· καὶ πάλιν διὰ τῆς τοῦ αὐτοῦ ὀργάνου καλῆς χρήσεως εὑρίσκει ὁ ἄνθρωπος τὸ μέσον νὰ γείνῃ πολλῶν ἀγαθῶν πρόξενος, εὐλογῶν διὰ τῆς γλώσσης τὸν Θεὸν καὶ πατέρα, καὶ προτρέπων εἰς τὴν ἀρετὴν τοὺς ὁμοίους του,—οὕτω καὶ ὁ πλούσιος διὰ τοῦ πλούτου, ὅτον ποιῆται καλὴν αὐτοῦ χρῆσιν, μεγάλας καὶ πολλὰς ἐργάζεται ἀρετάς.

— Τὸ ἔαρ, ἐπανερχόμενον καὶ τοὺς βλαστοὺς τῶν φυτῶν ἐκ τοῦ κόλπου τῆς γῆς ἐκφύον, λύει μου τὸ αἴνιγμα τοῦ θανάτου, καὶ ἀφαιρεῖ μου τὸν φόβον τοῦ αἰωνίου ὕπνου. Ἡ χελιδών, τὴν ὁποίαν τὸν μὲν χειμῶνα εὑρίσκομεν ἀπονεναρκωμένην, τὸ δ' ἔαρ βλέπομεν ἀναγεννωμένην· ἡ νεκρὰ κάμπη, ἥτις ὡς ψυχὴ ἀνανεουμένη ἀνίπταται εἰς τὸν ἀέρα, πρανὴν παρέχουσιν ἡμῖν ἀπόδειξιν τῆς ἀθανασίας ἡμῶν.

(α) Ἰάκ. γ'. 18.

Η ΕΝΑΡΞΙΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Τὴν προπαρελθοῦσαν Τετάρτην, 3 ἱσταμένου μηνός, ἐνώπιον τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας καὶ τοῦ Β. ἐπιτρόπου ἐγένετο ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μετὰ μεγάλης πομπῆς.

Μετὰ τὴν τελετὴν ὁ Σ Μητροπολίτης λαβὼν τὸν λόγον, ηὐχαρίστησεν ἐν πρώτοις τὸν κ. ὑπουργὸν καὶ τὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ τῇ πληρώσει τῶν ἐπισκοπικῶν ἑδρῶν.

Κατόπιν ὑπέδειξε τὴν ἀνάγκην, ὅπως ἡ Κυβέρνησις μεριμνήσῃ ὑπὲρ τῆς ἀνορθώσεως τοῦ ἡμετέρου κλήρου, διαθέτουσα πρὸς τοῦτο τὰς ἐκ τῶν διαλελυμένων μονῶν εἰσπράξεις ἀνερχομένας εἰς 250 χιλ. δραχμῶν κατ' ἔτος.

Μετὰ ταῦτα ὑπέδειξεν ἐπίσης, ὅτι εἶνε ἀνάγκη ἀποκαταστάσεως καὶ λειτουργίας τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς τῆς ἱδρυθείσης ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Γερμανοῦ, ἱδρύσεως ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου, καὶ ἐν τέλει ἐξέφρασε τὴν εὐχήν, ὅπως τὰ ἱερὰ μαθήματα διδάσκωνται εἰς τὰ σχολεῖα ὑπὸ προλυτῶν τῆς θεολογίας.

Ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κ. Στάης ἀπαντῶν, ηὐχαρίστησε τὸν Σεβ. Μητροπολίτην δι' ὅσα ὑπὲρ τῆς Κυβερνήσεως καὶ αὐτοῦ ἐξέφρασεν. Εἶπεν, ὅτι χαίρει, διότι ἐφέτος ὁ Σεβ. τὰ αἰτήματα τῆς Ἐκκλησίας περιώρισεν εἰς τρία μόνον, ἐλπίζει δέ, ὅτι θὰ δυνηθῇ, ἂν ὄχι ὅλα ἐκ τῶν τριῶν, τοὐλάχιστον ἓν νὰ θέσῃ εἰς ἐφαρμογήν. Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς προσόδου τῶν διαλελυμένων μονῶν ὁ κ. ὑπουργὸς εἶπεν, ὅτι τοῦτο διατίθεται πάλιν πρὸς ἐκκλησιαστικοὺς σκοπούς, ἤτοι εἰς μισθοὺς τῶν ἐπισκόπων, ἱεροκηρύκων, σχολῶν καὶ ὑποτρόφων· ἑπομένως ἀδύνατον νὰ τὸ διαθέσῃ πρὸς τὸν σκοπόν, ὃν ὑπέδειξεν ὁ Σ. Μητροπολίτης. Διὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς, καίτοι συμφωνεῖ ὡς πρὸς τὴν ἀρχήν, διαφωνεῖ ὅμως εἰς τὰ καθέκαστα· διότι πρὶν ἢ ἡ Σχολὴ ἀρχίσῃ νὰ ἀπολύῃ κληρικοὺς μορφωμένους, πρέπει νὰ μεριμνήσῃ μόνον περὶ τῆς ἀξιοπρεποῦς αὐτῆς συντηρήσεως.

Διὰ τὸ ζήτημα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου οὐδεμίαν, εἶπεν, ἔχει ἀντίρρησιν· ἀλλ' οἱ πόροι αὐτοῦ δὲν πρέπει νὰ ἀναζητηθῶσιν εἰς τὸ μονοπώλιον τοῦ κηροῦ, καὶ τοὺς φόρους ἐπὶ τῶν βαπτίσεων, κηδειῶν καὶ στέψεων, διότι ταῦτα εἶνε ἀνεφάρμοστα, ἀλλ' εἰς τὰς περιουσίας καὶ τὴν διαχείρησιν τῶν 172 μονῶν, ὧν τὰ εἰσοδήματα, ἀνερχόμενα εἰς 3 ἑκατομμύρια δραχμῶν, διασπαθίζονται ματαίως καὶ ἀνωφελῶς.

Ὡς πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν δὲ τοῦ Σ. Μητροπολίτου περὶ διορισμοῦ θεολόγων εἰς τὰ σχολεῖα πρὸς διδασκαλίαν τῶν μαθητῶν, ὁ κ. ὑπουργὸς εἶπεν, ὅτι τοῦτο γίνεται ἤδη διὰ τῶν προλυτῶν τῆς θεολογίας, τοὺς ὁποίους ἔχει διορίσει.

Ἐν τέλει ὁ κ. ὑπουργὸς ἀναγγείλας, ὅτι τὰ ὑποβληθέντα ἐκκλησιαστικὰ διατάγματα κατὰ τὴν παρελθοῦσαν σύνοδον τῆς Βουλῆς θὰ συζητηθῶσιν ἐφέτος, προσεκάλεσε τὴν Ἱερὰν Σύνοδον νὰ ἐκφράσῃ ἐπ' αὐτῶν τὴν γνώμην της.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΑΡΙΣΤ. Ζ. ΔΙΔΛΗΣΜΑ
66— Ὁδὸς Ἀδριανοῦ—66